

Mennta- og barnamálaráðuneytið

Sölvhólsgrötu 4

101 Reykjavík

Reykjavík, 31. október 2022

Efni: Umsögn um áform um frumvarp til nýrra heildarlaga um skólaþjónustu

Fagdeild sálfræðinga við skóla (FSS) innan Sálfræðingafélags Íslands (SÍ) fagnar áformum mennta- og barnamálaráðuneytisins um heildarlöggjöf um skólaþjónustu á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi.

Menntun leggur grunn að farsæld barna. Því er mikilvægt að öflugur, heildstæður stuðningur og ráðgjöf sé við starfsemi leik-, grunn- og framhaldsskóla, starfsfólk þeirra, nemendur og foreldra þeirra.

Í núgildandi reglugerð (444/2019) um skólaþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum er tiltekið með hvaða hætti skipulag og framkvæmd skólaþjónustu skuli vera sem og starfshættir skólaþjónustunnar. Í lögum um framhaldsskóla (92/2008) er ekki kveðið á um skólaþjónustu með sambærilegum hætti en kveðið á um ýmsa þætti sem meðal annars snúa að skólabrag, líðan og heilbrigði nemenda, rétti þeirra á náms- og starfsráðgjöf, stuðningi í námi og stuðningi við nemendur með fötlun.

Skólaþjónusta er því skilgreind með ólíkum hætti eftir því um hvaða skólastig er um að ræða og aðgengi að þjónustu og úrræðum misjafnt. Skólaþjónusta er þó ekki aðeins með ólíkum hætti eftir mismunandi skólastigum heldur einnig innan sömu skólastiga eftir því um hvaða sveitarfélag ræðir þar sem útfærsla á skólaþjónustu og áherslur í þjónustu er í höndum hvers sveitarfélags.

Mikilvægt er að aðgengi nemenda að þjónustu sé jafnt og óháð búsetu. Með heildarlöggjöf um skólaþjónustu á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi vonast FSS að skref verið stigin í áttina að jafna það aðgengi.

Sérstakt fagnaðarefni er að áform um lagasetningu nái til framhaldsskóla. Lengi hefur verið ákall um aukna sálfræðiþjónustu í framhaldsskólum, frá nemendunum sjálfum og víðar úr samfélaginu. Þeir sálfræðingar sem nú þegar starfa innan framhaldsskólanna starfa í nánú samstarfi við annað fagfólk skólanna og veita jafnt ráðgjöf til nemenda og starfsfólks skólanna. Von FSS er að áformuð lög um skólaþjónustu muni tryggja og efla það starf sem unnið er innan framhaldsskólanna jafnt sem á öðrum skólastigum.

Í fyrstu aðgerðaáætlun menntastefnu til 2030¹ er lögð áhersla á að heildstæð skólaþjónusta sé byggð á þrepaskiptum stuðningi sem styður við nám og farsæld nemenda. Það er fagnaðarefni að sú áhersla ásamt snemmtækum stuðningi, gagnreyndum aðferðum og hagnýtingu gagna endurspeglar í áformum um lagasetningu um skólaþjónustu nú. Til að tryggja gæði menntunar, úrræða og þjónustu við nemendur er mikilvægt að afla gagna og byggja ákvarðanatöku um þjónustu og úrræði á þeim.

Í skýrslu um innleiðingu geðræktarstarfs, forvarna og stuðnings við börn og ungmenni í skólum á Íslandi² kemur fram að skólinn er álitinn einn ákjósanlegasti vettvangurinn til þess að ná til sem

flestra barna og ungmenna með geðrækt og forvörnum. Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin mælir með því að heilsuefning í skólum fari fram með heildrænum hætti þar sem jöfn áhersla er lögð á andlega, líkamlega og félagslega vellíðan barna. FSS bendir á að einnig er rík áhersla á geðheilsu og vellíðan í aðalnámsskrá leik-, grunn- og framhaldsskóla. Mikilvægt er að starfsfólk skóla hafi greiðan aðgang að ráðgjöf og stuðningi skólaþjónustu þegar kemur að geðræktarstarfi, forvörnum og stuðningi við nemendur.

Meðal starfa sálfræðinga við skóla er faglegt mat og ráðgjöf vegna náms, hegðunar, líðanar og félagsfærni nemenda. Við faglegt mat og greiningu á vanda er nauðsynlegt að aðgengi að matstækjum sé tryggt og að þau matstæki sem aðgengi er að séu þýdd, staðfærð og stöðluð hérlandis. Málefni þroskaprófa á Íslandi hafa verið í ólestri undanfarin ár. Nú horfir til betri vegar varðandi ákveðna verkþætti en málefni þroskaprófa er þó enn ekki í höfn.

Menntamálstofnun bar áður ábyrgð á þróun og umsýslu þroskaprófa og annarra matstækja. FSS kallar eftir að stofnun eða lögaðila verði falin sú ábyrgð og vinna til að tryggja áframhaldandi þróun á sviðinu. Nauðsynlegt er að sú stofnun sem mun sinna því hlutverki byggji á sérfræðiþekkingu á sviði próffræði og sálfræðilegra matstækja. FSS bendir á skýrslu og tillögur starfshóps á vegum mennta- og menningarmálaráðuneytis um stöðu vitsmunapróskaþrófa frá 2019³ og býður fram krafta sína í áframhaldandi vinnu að málefnum þroskaþrófa.

Skólaþjónusta leik-, grunn- og framhaldsskóla mun vera í samstarfi við aðrar stofnanir, sveitarfélaga jafnt sem ríkis. Mikilvægt er að hlutverk og verkaskipting sé skýr til að nýting á fjármagni sé markviss og þjónusta við börn og fjölskyldur þeirra samfelld og skilvirk. Í þeim breytingum sem framundan eru hvetur FSS til samtals og samstarf milli kerfa börnum og fjölskyldum þeirra til heilla.

Sálfræðingar hafa um árábil haft mikilvægu hlutverki að gegna í faglegri þróun skólaþjónustu sveitarfélaga og leitt þar mörg farsæl verkefni. Fagdeild sálfræðinga við skóla innan Sálfræðingafélags Íslands eru tilbúin til samráðs og samstarfs við mennta- og barnamálaráðuneytið í þeirri vinnu sem framundan er.

Fyrir hönd stjórnar fagdeildar sálfræðinga við skóla,

Álfheiður Guðmundsdóttir

Formaður fagdeildar sálfræðinga við skóla
